

avocatul
poporului
OMBUDSMAN

050 decembrie 2023 nr. 08-5/24

la nr. _____ din _____

2924

Domnului Viorel CERNĂUȚEANU,
Șef al Inspectoratului General al Poliției
Mun. Chișinău, str. Tighina 11/1, MD-2001
E-mail: igp@igp.gov.md

2928

Domnului Ion VOLONTIR,
Șef al Inspectoratului de poliție Bălți
Mun. Bălți, str. Ștefan cel Mare, nr.50, MD-3100
E-mail: ip_balti@igp.gov.md

Prin prezenta, Vă remit Raportul elaborat de către membrii Consiliului pentru prevenirea torturii în urma vizitei de monitorizare efectuate la izolatorul de detenție preventivă al Inspectoratului de Poliție Bălți la 06.10.2023¹.

Vă rugăm să remiteți în adresa Oficiului Avocatului Poporului informații în tabel privind implementarea recomandărilor înaintate, precum și eventualele obiecții, sugestii referitoare la informațiile și concluziile Raportului respectiv la adresa: secretariat@ombudsman.md în termen de 30 zile.

Raportul este disponibil în varianta electronică la adresa: <http://ombudsman.md/consiliul-pentru-prevenirea-torturii/rapoarte/>.

Anexă: Raportul de vizită pe 16 file.

Cu respect,

Ceslav PANICO,
Avocatul Poporului (Ombudsmanul)
Președinte al Consiliului pentru prevenirea Torturii

Ex: Al. ZUBCO
Șef direcție, Direcția prevenirea torturii OAP
tel. 060002641 Email: alexandru.zubco@ombudsman.md

¹ Raportul de vizită este elaborat în conformitate cu prevederile pct. 19 lit.b) din Protocolul Opțional la Convenția împotriva Torturii și a Pedepselor sau Tratatelor Inumane sau Degradante (OPCAT) adoptat la 18 decembrie 2002 în cadrul celei de-a 57-a Sesiuni a Adunării Generale a ONU prin Rezoluția A/RES/57/199, ratificat prin Legea 66/2006.

Consiliul pentru Prevenirea Torturii

Mecanismul Național de Prevenire a Torturii

RAPORT

**privind vizita preventivă/de monitorizare efectuată la
Izolatorul de Detenție Provizorie din cadrul
Inspectoratului de Poliție Bălți
din data de 06 octombrie 2023**

Membrii Consiliului pentru Prevenirea Torturii

**Ceslav PANICO, Avocatul Poporului (Ombudsman), Președintele Consiliului,
Vasile COROI, Avocatul Poporului pentru Drepturile Copilului, membru al Consiliului,
Olesea DORONCEANU, membru al Consiliului,
Iuliana CUREA, membru al Consiliului,
Gheorghe BOSÎL, membru al Consiliului,
Ludmila MARANDICI, membru al Consiliului,
Arcadie ASTRAHAN, membru al Consiliului.**

I. PRELIMINARII

La 06 octombrie 2023, între orele 11:20–13.30, membrii Consiliului pentru Prevenirea Torturii (în continuare Consiliul), au efectuat o vizită preventivă la Izolatorul de Detenție Provizorie (IDP) din cadrul Inspectoratului de Poliție Bălți (în continuare IP Bălți).

- **Denumirea instituției:** Izolatorul de Detenție Provizorie din cadrul IP Bălți
- **Tipul instituției:** închisă
- **Adresa:** mun. Bălți, str. Ștefan cel Mare 50, MD-3100
- **Data:** 06 octombrie 2023
- **Tipul și/sau obiectivul vizitei:**
 - Monitorizarea respectării drepturilor persoanelor deținute împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante.
- **Mandatul CPT:**

Consiliul pentru Prevenirea Torturii a fost instituit la data de 24 octombrie 2016 în corespundere cu prevederile Legii nr.52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman).

Scopul Consiliului este de a proteja persoanele împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, în calitate de Mecanism Național de Prevenire a Torturii, în conformitate cu Protocolul opțional la Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante.

În conformitate cu prevederile art. 30 și 32 din *Legea nr.52 din 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman)*, precum și conform punctului 5 din *Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului pentru Prevenirea Torturii*, Consiliul pentru Prevenirea Torturii poate efectua vizite (neanuntate) preventive și de monitorizare în locurile unde se află sau se pot afla persoane private de libertate.

- **Numele membrilor echipei de vizită:**
 - Olesia DORONCEANU
 - Iuliana CUREA
 - Gheorghe BOSÎI
 - Arcadie ASTRAHAN

Metodologia aplicată:

Membrii echipei de monitorizare au utilizat mai multe metodologii în scopul colectării și raportării informațiilor necesare: conversații cu personalul din cadrul izolatorului; inspecția tuturor încăperilor/spațiilor/celulelor folosite de persoanele private de libertate și de personalul din cadrul IDP; observația; analiza și verificarea registrelor prezentate; analiza dosarelor personale/medicale ale persoanelor private de libertate; efectuarea fotografiilor; verificarea termenelor de valabilitate a produselor/preparatelor medicale și a funcționalității dispozitivelor.

II. INFORMAȚII GENERALE DESPRE INSTITUȚIE – IDP IP Bălți

Izolatorul din cadrul IP Bălți, este destinat detenției persoanelor reținute pe un termen de 72 ore, arestate sau condamnate și este amplasat într-un edificiu nou separat de sediul IP Bălți. Izolatorul a fost renovat și modernizat din fondurile Uniunii Europene, în conformitate cu standardele internaționale în materia respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor aflate în detenție provizorie.

IDP Bălți asigură detenția persoanelor din mun. Bălți și r-ul Fălești precum și a persoanelor reținute de Centrul Național Anticorupție, Serviciul Vamal, PCCOCS, IG al Poliției de Frontieră din regiunea de nord a Moldovei.

Izolatorul dispune de 6 celule cu o capacitate de până la 19 paturi, 1 celulă este adaptată la necesitățile persoanelor cu dizabilități, minorilor sau femeilor. În anul 2023 în total au fost înregistrate și plasate 290 persoane, în mediu în izolator se dețin 35 persoane pe lună.

Cooperarea

La începutul vizitei, membrii Consiliului au discutat cu șeful IP Bălți și cu personalul din cadrul Izolatorului, care au manifestat deschidere spre colaborare, comunicare directă și neîngrădită pe perioada vizitei. După finalizarea vizitei, a urmat o scurtă discuție cu șeful IP Bălți, în care s-au enumerat succint observațiile echipei de monitorizare.

Discuțiile preliminare s-au axat pe scopul și obiectivele vizitei, s-au solicitat informații generale despre izolator/instituție și dificultățile de sistem cu care se confruntă izolatorul/instituția în raport cu persoanele deținute.

Accesul membrilor CpPT spre izolator a fost asigurat imediat și fără impedimente.

Consiliul a constatat și apreciază îmbunătățirea semnificativă a condițiilor materiale de detenție după renovarea izolatorului precum și eforturile depuse de personalul angajat în vederea respectării drepturilor persoanelor reținute/deținute în izolator.

Rezumat al informațiilor furnizate de personalul din cadrul Izolatorului*

- Personalul izolatorului (serviciul detenție și escortă) este format din 20 persoane, dintre ei 2 sunt femei (o doamnă se află în concediu de îngrijire a copilului). Nici o funcție nu este vacantă, fapt salutar de CpPT.
- La momentul vizitei, în izolator se dețineau 2 persoane de gen masculin.
- În perioada 01 ianuarie – 06 octombrie 2023 în izolator au fost plasați 290 de persoane.
- Potrivit Notei informative privind activitatea Serviciului de detenție și escortă pe perioada a 9 luni a anului 2023 în izolator au fost plasați 288 persoane, dintre care 265 bărbați, 21 femei și 2 minori.
- Termenul de deținere a fost până la 72 ore în 285 cazuri, iar în 3 cazuri s-a depășit termenul de 72 ore (motivul nu a fost specificat).
- Majoritatea cazurilor de escortări au loc fie la penitenciar fie către instanța de judecată.

- Fiecare deținut este supus percheziției corporale la intrarea în izolator, întocmit dosarul personal, familiarizat cu regimul detenției și plasat în celulă.
- **Examinarea medicală are loc de 2 ori, la plasarea primară și la ieșirea definitivă (eliberare sau escortare către penitenciar).** Oricare altă intrare-ieșire nu se documentează de către persoana medicală.
- Asistența medicală este acordată de 2 felceri angajați (0,5 din norma zilnică). Felcerii se prezintă la solicitare și noaptea și în zilele de odihnă.
- Datele statistice medicale din Nota informativă indică că au fost înregistrate 23 cazuri de persoane cu leziuni corporale, 12 bolnave de HIV, 5 bolnave de tuberculoză, 3 drog dependenți, 7 în program de substituție cu metadonă, 10 cazuri de solicitări a serviciului 112.
- Pe perioada raportată nu s-a înregistrat nici un caz de refuz de hrană, suicid, tentativă de suicid, automutilare, ultragiere.
- Nu a fost înregistrată nici o sesizare privind aplicarea rețelilor de tratament sau condiții proaste de detenție.
- Fiecare deținut este asigurat cu produse de igienă personală (hârtie igienică, săpun, pastă pentru dinți, prosop) și lenjerie de pat curată.
- Alimentația deținuților corespunde tuturor normelor sanitar-igienice. Deținuții primesc alimentația în celule, de 3 ori pe zi în veselă din inox (tacâmuri, farfurii, căni, linguri, furculițe) pe care singuri o spală în celulă. Produsele alimentare se furnizează în baza unui contract cu un agent economic.
- Colectele cu produse alimentare de la rude sunt interzise, pentru a preveni apariția infecțiilor toxico-alimentare.
- Persoanele private de libertate sunt responsabile de curățenia în celulele unde sunt plasați.
- Nu este îngăduit accesul la plimbări, la medic sau avocat.
- În fiecare celulă este asigurat accesul la radio. Modalitatea de acces la radio este asigurată de colaboratorii izolatorului, prin transmiterea aceluiași post în toate celulele.

Dificultăți/necesități semnalate de către reprezentanții IDP Bălți

- Necesitatea dotării cu un automobil special de dimensiuni mici pentru economisirea mijloacelor financiare de întreținere;
- Necesitatea dotării angajaților cu camere video de corp;
- Lipsa de motivație financiară a personalului medical de a se angaja în cadrul IDP și a presta asistență medicală, din acest considerent identificarea unei persoane și menținerea acesteia la serviciu devine o provocare zilnică și un risc major de concediere din proprie inițiativă.

III. CONSTATĂRILE CpPT

- Membrilor Consiliului le-a fost asigurat accesul neîngrădit la toate spațiile/celulele și încăperile solicitate a fi verificate, în special:
 - biroul de supraveghere video;
 - 6 celule de detenție provizorie;
 - curtea de plimbare;
 - cabinetul medical;

- 2 camere de intervievare/audiere și întrevedere cu avocatul/procurorul/ofețerul de urmărire penală;
- bucătăria izolatorului;
- spațiul pentru depozitarea diferitor produse;
- Izolatorul se află într-o stare materială foarte bună, inclusiv celulele și alte încăperi. Toate celulele sunt reparate, curate, aerisite și funcționale, dotate cu minimul necesar și asigurate cu lenjerie de pat și produse de igienă. CpPT apreciază faptul că o celulă este adaptată la necesitățile persoanelor cu dizabilități locomotorii (sau a minorilor, persoane de gen feminin) și nu dispun de gratii la ușă. Abordarea individualizată a acestor aspecte reprezintă un indicator foarte bun și poate fi preluat și implimentat și de către alte IDP-uri din țară.
- Accesul în IDP dispune de o rampă pentru persoanele cu necesități speciale;
- Izolatorul dispune de două unități de transport care corespund normelor de transportare în siguranță a deținuților (dispun de climatizor și aerisire);
- Asistența medicală este asigurată de 2 felceri pe 0,5 salariu;
- Nu au fost înregistrate cazuri de decese, automutilări, incidente majore între deținuți;
- În cadrul IDP se respectă procedura legală de nimicire a deșeurilor medicale;
- Carențe semnificative la examinarea medicală a persoanelor reținute la ieșirea din izolator.

Consiliul a solicitat pentru consultare prezentarea tuturor registrelor și a avut acces neîngrădit la toate. Registrelor prezentate sunt întocmite în conformitate cu un nomenclator elaborat de către Inspectoratul General de Poliție (Ordinului IGP nr.380 din 21.10.2019).

Consiliul a consultat următoarele registre prezentate:

- Registrul de evidență a persoanelor deținute/arestate;
- Registrul de evidență a persoanelor deținute/arestate contravențional (3 persoane);
- Registrul de evidență a fișei examinării medicale a persoanei reținute/arestate;
- Registrul de evidență a scoaterii din camere și celule;
- Registrul de evidență a întrevederilor/vizitelor și a transiterii pachetului cu haine;
- Registrul de evidență a recepționării și transiterii plângerilor declarațiilor sau altor informații despre preținse fapte de tortură, tratament inuman sau degradant;
- Registrul de evidență a incidentelor violente, aplicării forței fizice sau mijloacelor speciale _nu sunt înregistrate cazuri în 2022-2023;
- Registrul de evidență a cazurilor de aplicare a leziunilor corporale traumatisme automutilări greva foamei _ în anul 2023 au fost 23 cazuri înregistrate de leziuni la intrarea primară în IDP;
- Registrul de evidență a sancțiunilor și încurajărilor persoanelor reținute (gol);
- Registrul primire-predare a serviciului;
- Registrul de evidență a proceselor verbale de percheziție;
- Registrul de evidență a faptului informării asupra drepturilor și obligațiilor/notificarea terților cu privire la reținere;
- Registrul de acordare a ajutorului medical.

Analizând **Registrul vizitelor**, CpPT constată că în majoritatea cazurilor, dacă scopul vizitei este convorbirea, persoana reținută este vizitată de procuror și avocat sau ofiter de urmărire penală și avocat. Totodată CpPT constată că în registru nu în toate cazurile este indicată calitatea vizitatorului (se indică numele sau prenumele doar); în unele cazuri persoanele sunt vizitate pentru convorbiri doar de către „ofiter” în lipsa avocatului. Într-un caz un deținut a fost vizitat de către cineva înregistrat în registru sub numele „Anastasia” iar scopul vizitei era transmiterea unui pachet cu haine de schimb.

CpPT a solicitat informații suplimentare de la șeful IP Bălți și personalul din cadrul IDP pentru a stabili de ce procurorii sau ofițerii de urmărire penală vizitează persoanele reținute în lipsa avocatului sau cine este persoana înregistrată în registru sub numele „Anastasia”. Ca răspuns s-a indicat faptul că legislația nu interzice vizitarea persoanelor plasate de procuror sau ofițerul de urmărire penală în lipsa avocatului; sub numele “Anastasia” CpPT nu trebuie și nu are dreptul să cunoască cine este deoarece este informație secretă sau persoana este sau ar putea fi investigator sub acoperire și identitatea acestuia nu poate fi dezvăluită.

Potrivit Extrasului din cel de-al 12 Raport General 2002 CPT¹: -

35. Pe parcursul anilor, delegațiile CPT-ului au discutat cu un număr considerabil de deținuți din diverse țări care au făcut afirmații credibile în legătură cu relele tratamente fizice care le-au fost aplicate sau despre faptul că au fost intimidati sau amenințați de către polițiștii care încercau să obțină mărturii în timpul interogatoriilor. Este evident că un sistem penal care pune mai presus de toate “mărturia prin confesiune” poate incita anchetatorii – adeseori sub presiune în vederea obținerii de rezultate – să recurgă la constrângeri fizice sau psihologice. În scopul de a preveni tortura și alte forme de rele tratamente, este fundamental să se dezvolte metode de anchetare penală care să permită reducerea utilizării mărturiilor și a altor probe sau informații obținute prin intermediul interogatoriilor de susținere a vinovăției.

Potrivit Extrasului din cel de-al 21 Raport General CPT din 2011²: -

24. Dreptul de acces la un avocat trebuie să includă de asemenea dreptul ca avocatul să fie prezent în timpul interogatoriului condus de poliție, iar avocatul trebuie să poată interveni în cursul interogatoriului. Desigur, aceasta nu trebuie să-i împiedice pe ofițerii de poliție să înceapă imediat interogatoriul unei persoane deținute care și-a exercitat dreptul de acces la un avocat chiar înainte de sosirea acestuia, dacă acest lucru este impus de urgența cazului examinat; și nici nu trebuie să excludă înlocuirea unui avocat care împiedică desfășurarea corespunzătoare a unui interogatoriu. Acestea fiind spuse, dacă se întâmplă o astfel de situație, poliția trebuie să-și asume ulterior răspunderea acțiunilor sale.

La acest capitol CpPT subliniază că desi nu este interzisă vizitarea persoanelor deținute de procuror/și sau ofiter de urmărire penală în lipsa avocatului, totusi, aceste conversații ridică suspiciuni de aplicare a relelor tratamente (intimidări, amenințări verbale). Potrivit Codului de Procedură Penală, toate acțiunile de urmărire penală în privința bănuțitului/învinuțitului/înculpatului pot fi efectuate doar în prezența avocatului, prin urmare, lipsa avocatului merită cel puțin o explicație plauzibilă din partea celor care asigură custodia deținuților.

¹ <https://rm.coe.int/16806cd1e6>

² <https://rm.coe.int/16806ccd1f>

În ceea ce privește ascunderea identității unui investigator sub acoperire, CpPT subliniază faptul că potrivit art.11 și 31 din Legea nr.52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului, Consiliul este alcătuit din 7 membri iar Avocatul Poporului și Avocatul Poporului pentru drepturile copilului sînt membri de drept ai Consiliului care are dreptul să solicite și să primească de la autoritățile publice, de la organizații și întreprinderi, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare și de la persoanele cu funcții de răspundere de toate nivelurile informațiile, documentele și materialele necesare pentru exercitarea atribuțiilor, inclusiv informațiile oficiale cu accesibilitate limitată și informațiile atribuite la secret de stat în condițiile legii.

Totodată, potrivit Ordinului IGP din 21.10.2019 Capitolul XIII Accesul în IDP, **investigatorul sub acoperire** nu se include în lista persoanelor cărora le este permis accesul în IDP fără permisiune specială. Astfel, pentru membrii CpPT este esențial un dialog constructiv și informativ cu reprezentanții IDP pentru a realiza scopul mandatului de prevenție a relelor tratamente. În lipsa acestui dialog și în cazul refuzului categoric de a furniza careva informații, membrii CpPT pot concluziona că în IDP Bălți nu este asigurată acuratețea la completarea registrului vizitatorilor precum și se permite accesul persoanelor neautorizate.

În **Registrul de evidență a recepționării și transmiterii plângerilor declarațiilor sau altor informații despre pretinse fapte de tortură, tratament inuman sau degradant** sunt 12 cazuri înregistrate. Registrul nu conține numerotarea cazurilor iar plângerea nu este o reclamație despre pretinse acte de tortură din partea deținuților. De facto, în registru angajații IDP indică circumstanțele când un deținut s-a comportat agresiv sau când la plasare sau percheziție i-au depistat leziuni corporale vizibile cauzate fie la reținere fie în rezultatul unui conflict. Toate cazurile se indică a fi raportate telefonic procurorului.

CpPT atenționează asupra acurateții completării registrelor astfel încât denumirea registrului să corespundă cu informația din conținut iar raportarea cazurilor de prezență a leziunilor corporale la examinarea primară trebuie să fie efectuată în formă scrisă prin întocmirea unui raport și informarea Procuraturii Bălți în maxim 24 ore și a Avocatului Poporului.

Potrivit informațiilor furnizate de IP Bălți, nu a fost înregistrat nici un caz de aplicare a torturii, tratamentului inuman/degradant din partea personalului izolatorului față de reținuți și nici o plângere nu a fost depusă la Procuratură sau alte organe de drept pe aleagații de tortură sau rele tratamente. Analizând registrele prezentate, aceste afirmații corespund cu informațiile din registru. Deși nu deținuții reclamau careva aleagații de rele tratamente, leziunile corporale erau rezultatul aplicării violenței la reținere sau în alte circumstanțe.

IV. TRATAMENTUL DEȚINUȚILOR

Personalul din cadrul izolatorului a subliniat faptul că toate persoanele anterior plasării în izolator sunt percheziționate; toate leziunile corporale sunt fixate și înregistrate în registre speciale.

În toate celulele, în spațiile de plimbări, precum și la intrările în sediul izolatorului sunt instalate camere video care constituie o garanție contra relelor tratamente. Nu au fost înregistrate careva cazuri de violență între deținuți și nici cazuri de suicid.

Spațiile de deținere au acces la lumină naturală suficientă (ferestrele sunt mari și se poate citi ziua), se respectă spațiul minim de 4 m² pentru fiecare deținut, temperatura era normală, sistemul de ventilație este funcțional. Fiecare celulă este dotată cu buton de alarmă prin intermediul căruia deținuții pot solicita ajutor de la santinelă. Fiecare celulă dispune de baie cu veceu separat, acces la apă potabilă și apă menajeră caldă. Pe ușa fiecărei celule sunt indicate datele de identitate a persoanei reținute, articolul incriminat, data și ora reținerii și eliberării.

Accesul la plimbări, din spusele angajaților este acordat zilnic, de mai multe ori pe zi, în special persoanelor fumătoare. Toate ieșirile se înregistrează în registrul special.

CpPT a discutat în condiții de confidențialitate cu o persoană de gen masculin plasată în IDP. Reținutul a confirmat faptul că se deține în condiții foarte bune, are acces la avocat, asistență medicală, plimbări, 3 mese pe zi, acces nelimitat la baie și veceu. Persoana nu a semnalat careva abuzuri verbale, psihologice sau orice formă de violență din partea angajaților izolatorului sau escortei, din contra, a subliniat că atitudinea și comportamentul față de el a fost amabil, respectuos și corect.

Totodată, CpPT a constatat că deși persoana a fost plasată primar în izolator noaptea în jurul orelor 01.00 min., examinarea medicală a avut loc dimineața, prin urmare nu se respectă regula examinării medicale obligatorii înainte de plasarea în IDP.

V. GARANȚII ÎMPOTRIVA TORTURII ȘI A RELELOR TRATAMENTE

Potrivit Extrasului din cel de-al 2 Raport general publicat în 1992 de CPT ³ (în continuare Raport 2 CPT): -

Pct 36. Trei drepturi ale persoanelor reținute de poliție sunt considerate de CPT ca având o importanță deosebită : dreptul persoanei în cauză la notificarea detenției ei către o terță parte aleasă de ea (un membru al familiei, un prieten, consultantul), dreptul de a avea acces la un avocat și dreptul de a solicita examinarea medicală de către un doctor ales de ea (suplimentar față de orice examinare medicală realizată de un doctor chemat de autoritățile polițienești).

În opinia CPT-ului, aceste drepturi constituie trei garanții fundamentale împotriva relelor tratamente aplicate deținuților, care trebuie aplicate de la începutul privării de libertate, indiferent de cum este aceasta descrisă în sistemul legal în cauză (arestare etc.).

³ <https://rm.coe.int/16806cea28>

a) Accesul la un avocat.

Raport 2 CPT

Pct. 38. Accesul la avocat al persoanelor din custodia poliției trebuie să includă dreptul de a contacta și de a fi vizitat de un avocat (în ambele cazuri garantarea confidențialității discuțiilor trebuie asigurată) cât și, în principiu, dreptul persoanei în cauză ca avocatul ei să fie prezent în timpul interogatoriului.

Izolatorul dispune de spații special amenajate pentru discuții confidențiale cu avocatul/ procurorul/ ofițerul de urmărire penală. Din analiza informațiilor din registre se constată vizitarea deținuților de către avocați, prin urmare considerăm că accesul este asigurat.

Camerele pentru întrevederi **sunt supravegheate video și audio (accesul la înregistrările audio le au numai IGP)**, dispun de masă, scaune, încăperile sunt curate, fiind reparate concomitent cu celelalte spații ale izolatorului.

b) Examenul medical

Raport 2 CPT

În ce privește examinarea medicală a persoanelor din custodia poliției, aceasta trebuie realizată în afara audierilor și, de preferat, nu în fața ofițerilor de poliție. Mai departe, rezultatele fiecărei examinări, declarațiile relevante ale deținutului cât și concluziile doctorului trebuie înregistrate oficial de către doctor și puse la dispoziția deținutului și avocatului acestuia.

Cabinetul medical, format din 2 odăi, per general corespunde cerințelor de funcționare. Izolatorul dispune de serviciu medical amenajat pentru acordarea asistenței medicale unde activează 2 felceri pe o 0,5 normă. În același timp cabinetul nu dispune de certificat de acreditare în sănătate, conform prevederilor Legii Nr. 552 din 18-10-2001 privind evaluarea și acreditarea în sănătate⁴.

În cadrul discuțiilor cu felcerul, ultimul a relatat următoarele:

- Nu este permanent pe loc în izolator dar vine la orice solicitare pentru a examina persoanele reținute.
- În timpul nopții sau în zilele libere se prezintă pentru examinarea medicală a persoanei reținute.

Constatările CpPT

- Felcerul examinează persoanele la prima intrare și doar uneri la ieșirea definitivă din izolator, (nu cunoaște despre alte ieșiri pentru acțiuni procesuale, ședințe etc).
- **La fel**, constatăm că nici lucrătorii izolatorului nu cunosc despre cerința obligatorie de examinare medicală „... la orice intrare și ieșire a persoanei deținute în IDP, indiferent de scopul acestei permutări. Datele examinării medicale sunt anexate la Fișa medicală a persoanei reținute. Evidența examinărilor medicale se realizează în Registrul de examinare medicale.” Această prevedere se conține expres în p. 7.2 al Procedurii standard de operare privind mecanismul de asigurare a asistenței medicale persoanelor reținute și aflate în detenție

⁴ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138755&lang=ro#

provizorie aprobată prin Ordinul șefului Inspectoratului General al Poliției nr. 444 din 15.11.2019. Dacă în cadrul examinării medicale se constată leziuni corporale, ele se documentează, se fixează și descriu în fișa medicală cu completarea obligatorie a unui Raport de informare către Procuratura Bălți (imediat sau în 24 ore):

- Dacă cauzele sau circumstanțele producerii traumelor/leziunilor expuse de reținut nu corespund realității, **felcerul indică neapărat în fișa medicală opinia sa despre originea producerii leziunilor și despre faptul că cele expuse de pacient nu este susținut de felcer.**
- Dacă pacientul suferă de maladii infecțioase sau se află în tratament specific, după confirmarea documentală a acestui fapt, **felcerul asigură continuitatea administrării** în continuare a tratamentului (inclusiv tratament farmacoterapeutic pentru consumatorii de droguri, ARV și antituberculos).
- La necesitate, în cazuri de urgențe medicale este solicitat serviciul 112, fapt înregistrat în registru separat.
- Dacă pacientul are nevoie de consultația unui medic sau prescrierea unui tratament, acest fapt se indică în fișa medicală cu asigurarea escortării către IMSP Spitalul Raional Bălți.
- Cabinetul medical dispune de dulap pentru păstrarea preparatelor medicale, stocuri de medicamente de primă necesitate erau disponibile, preparate cu termenul expirat nu au fost depistate.

CpPT a constatat și unele aspecte care prezintă îngrijorări:

- Dacă în timpul nopții cineva din pacienți solicită ajutor medical prin administrarea cărorva pastile (dureri simple de cap, dinți, indigestii), felcerul lasă la santinelă unele pastile pentru a fi repartizate persoanelor la solicitare.
- Felcerul nu a putut descrie procedura în cazul când pacientul are o maladie cronică și primește preparate medicamentoase sau se află în tratamentul de substituție cu metadonă – cum se predau medicamentele, unde se păstrează și cum se administrează. Nici în fișele medicale și nici în alte dosare nu se completează și păstrează Fișa de cunoaștere a persoanei (anexa 3 la procedura standard de operare pentru reținere, Ordinul șefului Inspectoratului General al Poliției nr. 129 din 27 aprilie 2020. În așa fel, nu se documentează pe deplin factorii de risc ce țin de sănătatea reținutului la momentul reținerii (punctele 10 – 17 sunt specifice destinate cunoașterii datelor de sănătate cum ar fi prezența bolii psihice sau contagioase, HIV, consumator de substanțe, tulburări de comportament sau alte date care pot avea o importanță pe parcursul detenției inclusiv asupra riscului de a fi supus relelor tratamente sau torturii.)

Constatările CpPT după verificarea spațiilor și analiza registrelor

Aspecte pozitive

- Consiliul constată și salută respectarea parțială a confidențialității datelor cu caracter medical, accesul în cabinetul medical și la documentația medicală o are doar felcerul. Totuși, în cabinetul medical nu este un dulap unde ar putea fi păstrate fișele medicale în condiții de confidențialitate.
- Analiza registrelor din sectorul medical confirmă în unele cazuri examinarea medicală a persoanelor plasate nu doar în timpul zilei dar uneori și noaptea sau în zilele de odihnă.

- Este salutar prezența semnăturii pacientului pe fișe medicală de examinare (doar la fișa de examinare la intrare).
- Afirmațiile felcerului care susține că își expune în fișa medicală opinia proprie versus originea/timpul/cauzele producerii leziunilor/traumelor corespunde adevărului.
- Felcerul informează Procuratura prin Rapoarte despre cazurile depistării leziunilor corporale la persoanele plasate în izolator.
- Este asigurat managementul deșeurilor rezultate din activitatea medicală în corespundere cu legislația în vigoare, există proceduri de colectare, nimicire a deșeurilor medicale/periculoase (urna pentru deșeuri medicale este preluată în baza unui contract cu un agent economic).

Aspecte care prezintă îngrijorări și urmează a fi remediate:

- Fișele de examinare medicală (modele tipizate) la intrarea în izolator nu sunt completate cu acuratețe, cu indicarea tuturor acuzelor, cu fixarea și descrierea leziunilor/traumelor etc, ci mai degrabă cu fraze standard privind examinarea fizică și anamnezică. Persistă semne că unele fișe sunt formal completate în avans, iar din explicațiile felcerului, ea reface fișa dacă la examinarea de facto sau informația de la gardieni indică probleme de sănătate, inclusiv leziuni. Data și ora examinării nu corespunde celei de facto, persistând multe inexactități între data și timpul reținerii, plasării în izolator și examinării medicale. Data examinării la ieșire adesea se scrie în avans, iar pe fișele de examinare la ieșire lipsește data, fiind prezentă doar luna și anul, cât și semnătura deținutului, ceea ce denotă probabil perfectarea ulterioară formală a fișei de examinare medicală, deja după etapare sau eliberare, fără a vedea de facto pacientul. Nu este clară veridicitatea informațiilor despre starea medicală a pacientului, informația fiind formală, în fraze standard. Mai menționăm că felcerul interviuat nu putea întotdeauna explica inconsistențele în informația medicală din aceeași fișă, ea fiind vorbitoare de rusă, iar documentația perfectată în limba de stat. (de exemplu în aceeași fișă este scris fără leziuni, apoi adăugat, probabil ulterior, descrierea leziunilor plăgii tăiate..). În așa fel examinarea medicală formală, după plasament, după etapare, și lipsa examinărilor intermediare la scoaterea din izolator pentru acțiuni procesuale nu pare să îndeplinească scopul principal – să garanteze documentarea relelor tratamente și a torturii.
- Personalul medical nu este familiarizat cu conținutul prevederilor Ordinului (comun) nr.77 din 31.12.2013 a Procuraturii Generale privind aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant și ale Protocolului de la Istanbul.
- Personalul medical, cât și personalul izolatorului nu cunoaște despre faptul că examinarea medicală ca garanție contra relelor tratamente, urmează să fie efectuată la fiecare intrare și ieșire a persoanei din izolator (inclusiv la ieșirea pentru a participa la acțiuni procesuale sau la ședințele de judecată, vezi mai sus).
- **Serviciul medical nu asigură examinarea medicală a tuturor persoanelor la ieșirea (expirarea termenului reținerii) din izolator.**
- Studiind fișele de examinare medicală, membrii Consiliului au observat că examinarea medicală este realizată corect doar la intrare, iar la ieșire fișa este completată în baza datelor colectate la prima examinare.

- Examinând fișele medicale de intrare și ieșire a deținuților ce ulterior au fost transferați la Penitenciarul nr.10 Bălți și au fost înregistrați la intrarea în penitenciar cu leziuni corporale, din 10 cazuri raportate Oficiului avocatului Poporului în anul 2023, în 4 fișele medicale de ieșire nu erau indicate leziuni corporale, iar în 2 din ele și la ieșire și la intrare nu au fost înregistrate leziuni corporale. Proveniența leziunilor în toate 10 cazuri este la reținere sau înainte de reținere, ceea ce indică că forța sau violența fizică nu a fost aplicată în momentul detenției în IDP Bălți, însă aceste informații indică lipsa examinării medicale în general, atât la ieșire cât și la intrare. Consiliul este îngrijorat de modul în care este asigurată această garanție.
- CpPT consideră că această practică defectuoasă de „eludare” a controlului medical, de completare a fișelor medicale în lipsa persoanelor urmează a fi încetată cu asigurarea examinării medicale a persoanelor la fiecare intrare și ieșire din izolator. Omisiunea de a examina toate persoanele la ieșirea din izolator reprezintă o carență care nu poate fi imputată exclusiv felcerului, or acesta nu se afla 24/24 în izolator dar se prezintă doar la solicitarea personalului din cadrul izolatorului. Astfel, dacă felcerul nu este informat despre eliberarea persoanei, el nu se prezintă pentru a asigura examinarea medicală.
- Serviciul medical nu dispune de frigider pentru păstrarea medicamentelor.

c) Informațiile privind drepturile deținuților

Raportul 2 CPT

37. Persoanele luate în custodia poliției trebuie în special informate fără nici o întârziere asupra tuturor drepturilor lor, inclusiv asupra celor la care se referă paragraful 36.
41. Existența unui mecanism independent pentru examinarea plângerilor privind tratamentul din timpul petrecut în custodia poliției, reprezintă o măsură de siguranță esențială.

Potrivit Extrasului celui de-al 12 Raport general CPT

43. Dreptul unei persoane din custodia poliției de a putea informa o persoană apropiată sau un terț de situația sa trebuie, în principiu, să fie garantat chiar de la începutul detenției. În mod evident, CPT-ul recunoaște că exercitarea acestui drept poate fi supus unor anumite excepții, destinate protejării intereselor legitime ale anchetei poliției. Totuși, astfel de excepții trebuie clar definite și strict limitate în timp, iar recurgerea la astfel de excepții trebuie să fie însoțită de garanții adecvate (de exemplu orice întârziere a informării unei persoane apropiate sau a unui terț trebuie consemnată în scris împreună cu motivele care au motivat-o și supusă aprobării unui funcționar superior de poliție care nu are nici o legătură cu afacerea în cauză sau a unui procuror).

Ansamblul minim de reguli ale Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților (Regulile Nelson Mandela) Rezoluția adoptată de Adunarea Generală la 17 decembrie 2015⁵

Regula 57

1. Fiecare cerere sau reclamație trebuie să fie examinată prompt, iar răspunsul trebuie să fie prezentat fără întârziere. Dacă cererea sau reclamația este respinsă sau în cazul unei rețineri nejustificate, persoana care a depus cererea sau reclamația va fi în drept să o depună la autoritatea judiciară sau la o oricare altă autoritate.
2. Trebuie să existe garanții care să asigure ca deținuții să-și depună cererile sau reclamațiile în mod sigur și, la solicitarea depunătorului de cerere sau reclamație, în mod confidențial.

⁵ https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/GA-RESOLUTION/E_ebook.pdf

3. Declarațiile privind tortura ori alte tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante ale deținuților vor fi examinate imediat și vor rezulta într-o investigație promptă și imparțială efectuată de o autoritate națională independentă.

Regula 68 Fiecare deținut va avea dreptul și va fi asigurat cu capacitatea și mijloacele de a-și informa imediat membrii familiei sau orice altă persoană indicată ca persoană de contact, despre privarea sa de libertate, transferul său la o altă instituție și orice boală sau vătămare gravă.

Administrația izolatorului susține că tuturor persoanelor reținute le sunt aduse la cunoștință drepturile/obligățiile de care beneficiază în momentul reținerii. În procesele verbale de reținere se notează faptul înmânării informațiilor privind drepturile și obligațiile persoanei reținute/bănuite precum și dreptul notificării rudelor despre reținere. Totodată în IDP se completează un registru separat în care se consemnează cine a fost notificat despre reținere.

Pe holul izolatorului sunt panouri informative cu informații în 4 limbi despre drepturile persoanei reținute. În izolator lipsesc informații despre mecanismele de prevenire a torturii, astfel informații despre mandatul, atribuțiile, drepturile, componența membrilor CpPT și/sau a Oficiului Avocatului Poporului nu sunt disponibile în celule, pe coridoare sau în curtea de plimbare.

Astfel, Consiliul constată că accesibilitatea persoanelor deținute la informațiile cu privire la mecanismele de apărare a drepturilor lor sunt limitate și se recomandă plasarea în locurile accesibile a informațiilor despre mandatului CpPT/OAP și/sau a altor instituții responsabile de protecția drepturilor lor.

La fel, nu au fost observate informații accesibile privind lista și datele de contact ale avocaților care acordă asistență garantată de stat; date de contact ale altor instituții de protecție a drepturilor omului unde ar putea fi reclamate cazuri de abuzuri.

CONDIȚIILE DE DETENȚIE

a) Condițiile de trai/igiena

Raport 2 CPT

42. Custodia poliției este, în principiu, de durată relativ scurtă. În consecință, condițiile fizice de detenție din arestul poliției nu pot să fie la fel de bune ca cele din alte locuri de detenție în care persoanele pot fi reținute perioade mai lungi. Oricum însă, anumite condiții materiale elementare trebuie îndeplinite.

Toate celulele de poliție trebuie să aibă dimensiuni rezonabile pentru numărul de persoane pe care le adăpostesc, o iluminare adecvată (de exemplu : suficientă pentru a putea citi, cu excepția perioadelor de somn) și ventilare. Ar fi de preferat ca celulele să aibă lumină naturală. Apoi, celulele ar trebui echipate cu mijloace de odihnă (de exemplu : un scaun fixat sau o bancă) iar persoanelor obligate să rămână peste noapte în custodie trebuie să li se pună la dispoziție saltele și pături curate.

43. Întrebarea referitoare la ce înseamnă o dimensiune rezonabilă pentru o celulă a poliției (sau pentru alt tip de locuire pentru deținut/prizonier) este o chestiune dificilă. Când se face o asemenea analiză trebuie luați în considerare mulți factori. În orice caz, delegațiile CPT-ului simt nevoia unor principii generale în domeniu. Următoarea dimensionare (văzută ca un nivel de dorit și nu un standard minim) este utilizată în mod curent atunci când se analizează o celulă de poliție pentru o singură persoană care stă mai mult de câteva ore: 7 m² având cel puțin 2 m între pereți și 2,5 m între pardoseală și plafon.

Condițiile materiale de detenție din celule sunt foarte bune și corespund standardelor naționale și internaționale. Izolatorul este dotat cu paturi, saltele, pături, perne și lenjerie (unele noi). După eliberarea deținutului, setul de lenjerie utilizată este transmis unul agent economic care le spală. În depozitele izolatorului sunt păstrate suficiente stocuri/articole sanitare necesare respectării igienei deținuților (săpun, prosoape, pastă dinți, hârtie igienică, prosop etc).

Celulele sunt pentru detenția a 1-3 persoane, dispun de paturi, masă, scaun și corespund normelor spațiului minim de detenție. Celulele sunt curate (podurile, pereții, podeaua), fără urme de mușcături, aerisite (sistemul de ventilație este funcțional), încălzite, luminoase (lumina de zi pătrunde ușor prin ferestre iar noaptea becurile electrice asigură iluminarea suficientă).

În celule (separate prin uși până în tavan) sunt amplasate obiecte/instalații sanitare pentru respectarea igienei (veceu, lavuar, oglindă, duș) funcționale și curate. Apa caldă este mereu și nu este limitată durata sau frecvența îmbăierii.

Fiecare celulă are acces la radio, care este pornit de către gardieni, sunetul fiind reglat tot de către aceștia. În celule sunt instalate sisteme funcționale de comunicare a gardienilor cu deținuții. Consiliul salută adaptarea unei celule la necesitățile persoanei cu dizabilități locomotorii, femei/minori (patul este cu un singur etaj, baia, veceul sunt adaptate necesităților speciale).

Izolatorul dispune de dulapuri cu lacăte unde se pot păstra lucrurile/hainele reținuților/arestaților și a persoanelor care vizitează izolatorul. Celulele sunt dotate cu sistem video, garanție suplimentară de prevenire a rețelilor tratamente.

b) Aprovizionarea cu apă și alimente

Toate persoanele au acces nelimitat la apă potabilă.

Din afirmațiile administrației izolatorului, alimentația deținuților este bună, de 3 ori pe zi, se aduce în boluri alimentare speciale de la un restaurant contractat de IP. Persoana plasată în izolator cu care au discutat membrii CpPT a confirmat că mâncarea este suficientă și gustoasă.

În izolator este bucătărie dotată cu frigider, aragaz, lavuar, tacâmuri etc.

Colectele cu produse alimentare de la rude sunt interzise.

Provocări:

- Produsele alimentare se aduc în boluri și se repartizează deținuților în tacâmuri din inox (farfurii, linguri/furculițe) pe care deținuții trebuie să le spele în celule. Utilizarea veselei comune nu corespunde standardelor de siguranță alimentară. CpPT recomandă utilizarea caserolelor de unică folosință pentru alimentarea deținuților.
- Nu există meniuri cu diete speciale în caz de prezență a unor boli cronice la reținuți/arestați.
- și lipsește meniul zilei. Totuși, administrația izolatorului susține că informează deținuții despre meniul zilei și se ține cont de preferințele alimentare (post, preparate dietetice etc).
- Nu există o procedură de colectare a deșeurilor alimentare.

c) Activități zilnice

Persoanele reținute/arestate au acces neîngrădit la aer liber și plimbări (minim o oră pe zi sau mai mult pentru fumători). Ieșirile la plimbare se înregistrează în registre separate. Curtea pentru plimbări era curată și dispune de un acoperiș în caz de ploaie, ninsoare. În curtea de plimbare nu sunt scaune și nici echipament sportiv.

Persoanele reținute/arestate au acces la radio, la cărțile și revistele din biblioteca izolatorului.

Deoarece plasarea persoanelor are loc pe un termen de 72 ore, Consiliul recomandă administrației să identifice activități ocupaționale în vederea menținerii sănătății mintale a deținuților și în caz de necesitate să le ofere servicii de asistență psihologică.

d) Contact cu lumea exterioară

Administrația izolatorului susține că persoanele reținute/arestate pot fi vizitate de avocat și pot transmite corespondența rudelor/instituțiilor publice. În acest sens, la cerere se eliberează rechizite necesare (stilou, timbre, plic). La fel, se susține că toate cererile persoanelor adresate șefului IP Bălți se înregistrează în cancelaria instituției cu indicarea numărului de intrare.

Totuși, CpPT nu a putut identifica o procedură clară simplă și accesibilă pentru reținuți de a depune plângeri sau sesizări către Procuratură, Avocatul Poporului sau alte instituții privind rele tratamente/tortură pretinse a fi suferite în izolator sau la reținere.

În izolator nu există nici un telefon pentru asigurarea informării despre detenție sau discuții cu avocatul. Pentru contactarea avocatului/notificarea custodiei, persoanele plasate solicită personalului să contacteze ruda sau avocatul, fapt înregistrat în registru.

VI. RECOMANDĂRI:

Inspectoratului General al Poliției:

Inspectoratului de Poliție Bălți:

1. Elaborarea Planului de implementare a recomandărilor CpPT urmare a vizitei din 06.10.2023.
2. Asigurarea examinării medicale confidențiale a reținuților **imediat la fiecare intrare și ieșire din izolator** cu includerea informațiilor în Registre și formulare distincte.
3. Asigurarea evidenței și documentării adecvate a leziunilor corporale la reținuți în corespundere cu *Protocolul de la Istanbul și Ordinul (comun) nr.77* din 31.12.2013 a Procuraturii Generale privind aprobarea Regulamentului cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant⁶; familiarierea/instruirea personalului medical în respectarea acestor prevederi.

4. Garantarea examinării medicale a fiecărei persoane plasate în izolator, în special la ieșire.
5. Asigurarea instruirii personalului medical și administrativ cu prevederile legale (inclusiv Procedurile Operaționale Standarde, aprobate prin ordinele șefului Inspectoratului General al Poliției nr. 129 din 27 aprilie 2020 și nr. 444 din 15 noiembrie 2019), care vizează obligativitatea examinării medicale la fiecare intrare-ieșire din izolator; excluderea cazurilor de necompletare a Registrelor și fișelor medicale; excluderea cazurilor de indicare a examenului medical în lipsa de facto a acestei proceduri.
6. Asigurarea completării cu acuratețe a registrelor astfel încât informația din registru să corespundă cu denumirea registrului. Indicarea calității persoanelor care au acces în IDP.
7. Evitarea admiterii vizitelor ofițerilor de urmărire penală/procurorilor/altor persoane neautorizate în lipsa avocatului.
8. Identificarea resurselor financiare pentru dotarea cabinetului medical cu frigider pentru păstrarea preparatelor medicale și dulap pentru păstrarea documentației medicale în condiții de confidențialitate.
9. Actualizarea și plasarea informațiilor despre drepturile și obligațiile deținuților, cu includerea informațiilor despre mandatului CpPT/OAP și/sau altor instituții responsabile de protecția drepturilor lor și în celule/curtea de plimbare/sala pentru întrevederi etc.
10. Identificarea și stabilirea unui mecanism/proceduri clară simplă și accesibilă pentru reținuți de a depune plângeri sau sesizări către Procuratură, Avocatul Poporului sau alte instituții privind rele tratamente/tortură pretinse a fi suferite în izolator sau la reținere.
11. Asigurarea distribuirii hrăni în caserole de unică folosință.
12. Plasarea în locurile accesibile pentru deținuți a meniului zilei.
13. Elaborarea unei proceduri de colectare a deșeurilor alimentare.
14. Asigurarea (la necesitate/cerere) cu servicii de consiliere psihologică a deținuților și identificarea activităților ocupaționale în vederea menținerii sănătății mintale a deținuților.
15. Ajustarea/acomodarea spațiilor de uz comun (spațiul pentru plimbări) la necesitățile persoanelor cu nevoi speciale.
16. Identificarea resurselor financiare pentru dotarea IP Bălți cu un automobil de capacitate mică pentru transportarea deținuților, ajustat transportării în condiții de securitate și siguranță.

Informarea CpPT privind măsurile luate în vederea implementării recomandărilor sau a măsurilor și termenii de implementare ale acestora, în termen de 30 zile.

Prin prezenta semnătură, confirmăm că acest raport a fost aprobat prin consens de către toți membrii Consiliului pentru Prevenire a Torturii la ședința din 30.noiembrie 2023.

Raportul se semnează doar de Președintele Consiliului pentru prevenirea torturii.

**Ceslav PANICO,
Avocatul Poporului (Ombudsmanul)
Președinte al Consiliului pentru prevenirea Torturii**